

Міністерство освіти і науки України
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(Україна)

Варненський вільний університет Чорноризця Храбра (Болгарія)

Гентський університет (Бельгія)

Сучавський університет ім. Стефана чел Маре (Румунія)

Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (Україна)

Київський національний університет будівництва і архітектури (Україна)

Сумський державний університет (Україна)

Сумський національний аграрний університет (Україна)

Національний університет «Запорізька політехніка» (Україна)

Державна установа

«Інститут економіки та прогнозування НАН України» (Україна)

Державна установа

«Інститут демографії та проблем якості життя НАН України» (Україна)

Державна податкова інспекція у м. Полтава Головного управління Державної

податкової служби у Полтавській області (Україна)

Полтавське територіальне відділення Всеукраїнської професійної громадської

організації «Спілка аудиторів України» (Україна)

Торгово-промислова палата України (Україна)

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

ЗБІРНИК

II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції
«СТАЛІЙ РОЗВИТОК: ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ В
УМОВАХ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ»

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

06 червня 2024 року

ПОЛТАВА

2. Загальна сума збитків, завдана інфраструктурі України, зросла до майже \$155 млрд – оцінка KSE Institute станом на січень 2024 року. Науково-аналітична доповідь. URL: <http://surl.li/qmbob> (дата звернення: 09.05.2024)

3. Пугачевська К. Й., Феєр О. В. Конкурентоспроможність економіки регіону: підходи до оцінювання. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-89>

4. Виклики економічного розвитку регіонів України в умовах війни та повоєнного відновлення. Науково-аналітична доповідь. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/e20230002.pdf> (дата звернення: 09.05.2024).

5. Мельник, Т. Український бізнес в умовах війни: сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення. *Journal of Innovations and Sustainability*. 2023. № 7 (3). с. 07. DOI: <https://doi.org/10.51599/is.2023.07.03.07>

6. Редзюк Є.В. Стан, проблеми і чинники гальмування розвитку бізнес-активності в Україні. *Стратегія економічного розвитку України*. 2022. № 51. с. 35-49. DOI: <https://doi.org/10.33111/sedu.2022.51.035.049>.

УДК 338.43.02

Васюта В. Б., к. т. н., доцент; Крат М. О., студентка
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)

ПІДТРИМКА МАЛИХ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ЯК ЗАПОРУКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Малі фермерські господарства є ключовим елементом у забезпеченні продовольчої безпеки країни та вирішенні соціально-економічних проблем сільських територій. Фермерство стає все більш важливим у малому аграрному підприємстві, сприяючи розвитку підприємницького середовища та стабілізації середнього класу. Малі фермерські господарства виступають економічним стимулом для розвитку сільських громад та сталому розвитку. Вони створюють робочі місця, підтримують місцевий попит на товари та послуги, сприяють розвитку сільського туризму та ремесел. Підтримка цих господарств допомагає уникнути занепаду сільських районів та масової міграції молоді до міст. Також малі фермерства забезпечують місцеві громади свіжим та якісним продуктом, зменшуючи залежність від імпорту та великих корпорацій. У разі кризи або надзвичайної ситуації, малі фермери можуть стати ключовим джерелом продовольства для місцевого населення. Проте, існують обмеження, такі як обмежений доступ до фінансів, складність законодавства та відсутність підготовки кадрів, що стримують розвиток цього сектору [1].

Сучасний стан малих фермерських господарств нерозривно пов'язаний з різноманітними викликами та можливостями, які вони зазнають. Наразі один з найважливіших аспектів, що впливає на їхню діяльність, – це нестабільна політична ситуація та воєнний конфлікт. У разі загострення військово-політичної ситуації малі фермери можуть зазнати значних збитків через обмеження доступу до ринків збуту, обмеження на транспортування своєї продукції та навіть знищення своїх культур та майна, земельних ресурсів.

Малі фермерські господарства та сільгоспвиробники мають ключове значення для агропродовольчого сектору України та забезпечення торговельного балансу країни. Вони сприяють розвитку експорту, оскільки більшість аграрної продукції, яка експортується з України, вирощена саме на малих сільськогосподарських господарствах. Малі фермери та сільгоспвиробники створюють понад половину валового випуску сільськогосподарської продукції в Україні, включаючи значну частку молока, м'яса, овочів та інших продуктів. Наразі в умовах воєнного стану чи інших надзвичайних ситуацій, ці мали фермерські господарства стали важливим джерелом продовольства для населення, зменшуючи

залежність від імпорту та великих корпорацій.

Малі фермерські господарства стикаються з важкими випробуваннями через тиск від великих переробників та мереж супермаркетів. Ці гіганти зміцнюють свою позицію на ринку, вимагаючи від фермерів відповідності високим стандартам якості та безпеки, що може вимагати великих витрат. Крім того, малі господарства часто мають обмежений доступ до ресурсів та технологій, що ускладнює їхню конкурентоспроможність. У кризові періоди, а саме в умовах воєнного стану, важливо враховувати, що такі фермерські господарства можуть стати ключовим джерелом продовольства для місцевого населення у разі кризи. Наприклад, в Україні, згідно з даними, 53% сільгоспземель обробляють малі фермери. Враховуючи зростання вимог та конкуренцію з великими корпораціями, необхідно розглядати підтримку малих фермерських господарств у рамках інших економічних та політичних контекстів, зокрема враховуючи можливість екстремальних ситуацій, які можуть виникнути в разі воєнного стану. Малі сільгоспвиробники своєю діяльністю довели, що можуть бути високопродуктивними, ефективно сприяти скороченню бідності та голоду, підвищуючи стандарти життя в сільській місцевості [2].

Розвиток малих фермерських господарств повинно бути в пріоритеті для сталого розвитку сільських громад.

По-перше, вони є основним джерелом зайнятості та доходу для місцевого населення, що сприятиме відтоку населення до міст.

По-друге, малі фермерські господарства сприяють розвитку інфраструктури та соціальних послуг у сільських громадах. Вони стимулюють попит на місцеві товари та послуги, що збільшує активність підприємництва в селах. Крім того, вони можуть бути каталізатором для розвитку сільського туризму та інших форм альтернативного доходу для місцевого населення.

По-третє, забезпечення стабільності та ефективності малих фермерських господарств сприяє збереженню природних ресурсів та біорізноманіття. Використання екологічно чистих методів виробництва та збереження ґрунтів допомагає у підтримці екосистем та забезпеченні екологічно стабільного розвитку сільських територій.

Отже, розвиток малих фермерських господарств взаємопов'язаний із сталим розвитком сільських громад. Їхнє успішне функціонування сприяє підвищенню якості життя місцевого населення, збереженню довкілля та створює передумови для сталого економічного зростання на селі.

Важливими є фінансові стимули та дотації при веденні малих господарств у селах. В розвинутих західних країнах і в Азії уряд розуміє, що розвиток невеликих сільськогосподарських виробників означає збільшення кількості робочих місць, віддалених від міст. Відповідно, сільське населення не тільки забезпечує себе всім необхідним, а й гарантує соціальну стабільність, і гідний рівень життя у регіоні [3].

Отже, наразі підтримка та розвиток малих фермерських господарств є критично важливою для сталого розвитку сільських громад в Україні. Ці господарства займають значну частку загальної економіки у аграрному секторі країни, виробляючи значний обсяг продукції та забезпечуючи життєво важливі ресурси та послуги для місцевих спільнот. Збільшення їхнього доступу до ресурсів, технологій та ринків збуту сприятиме підвищенню продуктивності та стійкості, що в свою чергу призведе до підвищення якості життя та збереження природних ресурсів.

Глобальна спільнота повинна визнати важливість малих фермерських господарств і спільно працювати над створенням умов для їхнього успішного розвитку та підтримки. Тільки шляхом об'єднаних зусиль ми зможемо досягти сталого розвитку сільських громад та забезпечити добробут для всіх їхніх жителів.

Сталий розвиток виробництва, впровадження інновацій, які допомагають покращити результати фермерів, та тісна співпраця на рівні держави та приватного бізнесу допоможуть суттєво покращити стан продовольчої безпеки в світі в умовах війни та повоєнної відбудови України [4].

Список використаних джерел

1. Півторак В. С. Перспективи розвитку фермерства як провідної форми малого підприємництва в Україні. *Ефективна економіка*. 2014. №2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2794>
2. Нів'євський О., Павло Яворський П., Донченко О. Малі фермери та домогосподарства в сільському господарстві та сільській економіці: оцінка їх ролі та заходи з підтримки їх сталого розвитку. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2021/07/Smallholders-KSE.pdf> (дата звернення 28.05.2024)
3. Мале фермерство в Україні, навіщо потрібно і як розвивати? [Назва з екрану]. URL: https://lb.ua/blog/katerina_odarchenko/497135_male_fermerstvo_ukraini_navishcho.html (дата звернення 28.05.2024)
4. Сталий розвиток агробізнесу є запорукою зміцнення світової продовольчої безпеки – Corteva [Назва з екрану]. URL: <https://www.corteva.com.ua/news-and-events/The-sustainable-development-of-agribusiness-is-the-key-to-strengthening-global-food-security.html> (дата звернення 28.05.2024)

УДК 332.143(477.53-21):314.114

Григор'єва О.В., к.е.н., доцент

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)*

ДЕМОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПОЛТАВСЬКОЇ МТГ

Основою розроблення та впровадження програм економічного та соціального розвитку територій є дані щодо чисельності та структури населення, у тому числі перспективної. Полтавська міська територіальна громада, як й решта регіонів України, зазнала суттєвих демографічних змін протягом 2022-2023 років, які з кожним роком війни будуть тільки погіршуватися. Втім, в силу певних особливостей розташування міста та прилеглих сіл, що входять до міської територіальної громади, їх станом та можливостями, перспективи демографічного забезпечення Полтавської МТГ є кращими порівняно з іншими територіями Полтавської області.

Демографія міста визначається чисельністю постійного населення, та міграцією, що формується за рахунок чисельності населення, що покинули межі Полтавської МТГ та за рахунок тих, хто прибув для проживання під час війни (внутрішньо переміщені особи).

Ретроспективний аналіз демографічної ситуації Полтавської МТГ, враховуючи, що об'єднання відбулося у 2015 році показав, що за період 2011-2022 років чисельність населення прилеглих сіл суттєвим чином не змінювалося, мала тенденцію до незначного зростання, та коливання значення показників від 25569 осіб в 2011 році до значення 26245 у 2021 році. У 2022 році спостерігається зниження чисельності населення сіл Полтавської МТГ майже на 300 осіб. В той же час чисельність населення міста Полтави за цей же період поступово зменшувалось з 298871 осіб у 2011 році до значення 279593 осіб у 2022 році, тобто на 19278 осіб за 10 років. Відчутне зниження чисельності мешканців міста вплинуло на динаміку чисельності Полтавської громади в цілому, яка також має тенденцію до зниження, скоротившись з 324440 осіб, зафіксованих статистичним спостереженням у 2011 році до 305539 осіб у 2022 році. Скорочення чисельності громади склало близько 6% за 10 років ретроспективного аналізу, при цьому структура населення Полтавської територіальної громади протягом 2011-2022 років залишалася стабільною, як у відношенні розподілу населення за місцем проживання, так й за гендерним розподілом, маючи значення на рівні 92% міського та 8% сільського населення, та значення 54% та 46% відповідно за чисельністю жінок та чоловіків (таблиця 1).